



# Naturvernforbundet i Trøndelag

Trondheim, 9. juni 2021

Levanger Kommune,

## Høringsinnspill «Kommuneplanen arealdel og kommunedelplaner for Skogn og Åsen»

Naturvernforbundet i Trøndelag har noen innsigelser når det gjelder å legge til rette for akvakultur midt i Trondheimsfjorden.

I forvaltningslovens §§ 17 og 25 ligger det et krav om at et forvaltningsorgan skal «påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes». Jo mer alvorlig saken er, desto større krav stilles til saksforberedelsen jmf forvaltningsloven. I henhold til Forskrift om konsekvensutredninger kap.3 Vurdering av om planer eller tiltak etter § 8 krever konsekvensutredning, så kan vi ikke se at kriteriene for vurderingen miljøpåvirkning jmf § 10 er oppfylt for areal for akvakultur. Planarbeidets konsekvensutredning for endring i formålet med arealet er generelt overfladisk. Det ser ikke ut til å være gjort stedlige undersøkelser som dokumenterer artssammensetting og tilstand i dag.

### **Mangelfulle konsekvensutredninger gir dårlige beslutninger og risiko for opphevelse av vedtak.**

Etter mange års erfaring med lakseoppdrett er det vel kjent at fiskeoppdrett medfører en lang rekke problemer. Vi ser ofte at plasser egnet for oppdrett også er særs egnet for vill fisk. Det er i liten grad gjort rede for slike mulige konflikter, og negative konsekvensene er gjennomgående undervurdert eller ikke tatt med i oppsummeringen.

Oppdrett skal ikke lokaliseres i områder som har regional og nasjonal stor verdi for biologisk mangfold. Heller ikke tiltak som kan hindre gytesuksess i kartlagte/kjente gyteområder, skal tillates på eller i nærheten av feltene. De foreslåtte arealene ligger svært nært verneområdet og gyteplasser, både for torsk og sild.

**Forurensning:** Selv om det i grunnlaget påpekes av laks og ørret ikke er egnet i Trondheimsfjorden, er de aller fleste problemene lakseoppdrett har medført ikke artsspesifikke. Problemene vil med andre ord være gjeldene også for oppdrett av andre arter. Dette tar ikke konsekvensutredning inn i det hele tatt. Lukkede anlegg er ikke ensbetydende med utslippsfrie anlegg. Og ved utslippsfrie anlegg må det etableres renseanlegg. Hvordan avfall fra slik rensing skal håndteres og deponeres diskuteres over hode ikke.

Avrenning, fortap og annen forurensning fra oppdrett endrer nitrogen- og oksygeninnholdet i vannet, og bunnforholdene endres tilsvarende. Tap av tareskog og ålegras er vanlige konsekvenser.

**Støy.** Moderne oppdrettsanlegg er automatisert og motorisert. Dette vil medføre støy som kan være til sjenanse for både fugl, dyr og mennesker. Som det påpekes må det påregnes støy både under bygging og drift, som vi vet er kontinuerlig. Støy er ikke grundig nok utredet og kan derfor ikke gis «grønn» konsekvens.

**Naturmangfold.** At områdene som er planlagt åpnet for akvakultur «ikke inneholder kjente korallrev», kjente naturtyper eller verneområder» betyr ikke at slike forhold ikke er til stede. Som vi ofte ser, er konsekvensutredningen svært mangelfull. Ansvar for kartlegging og utredning skyves over til etableringssøknader. Erfaringene med slike konsekvensutredninger er som tidligere påpekt nedslående, og fratrar ikke kommunen selvstendig ansvar for konsekvensutredning.

Torskeoppdrett. Selv etter mer enn 20 år med forskning og forsøk, har det ikke lyktes å finne løsninger som ivaretar både dyrevelferd og rømmingssikkerhet. Torsken har større «utbrytertrang» enn oppdrettslaks, så faren for rømming er overveiende stor. Trondheimsfjorden har fått vern mot oppdrett av laks mye på grunn av faren for påvirkning av villfiskstammene. Trondheimsfjorden har en egen genetisk variant «Trondheimsfjordtorsk». I tillegg kan torskeoppdrett påvirke sild, som det også er en stedegen variant av, kalt «Beistadsild» eller «Trondheimsfjordssild».

Videre kommer et utdrag fra Sintef-rapport om konsekvensutredning av akvakultur i Trondheimsfjorden. Utredningen er noen år gammel, men påpeker noen mulige konsekvenser som er relevante: Fra laks er vi kjent med lakselus. Torsk har også tilsvarende, Skottelusa og Caligus curtus. Erfaringer fra lakseoppdrett (pers medd. Mette Moen, Veterinærtjenesten Vikna) tyder på at skottelus sammenlignet med lakselus gir laksen tidligere et tydelig ubehag, og at den er mindre forutsigbar i påslaget, samt at den er mer ”hissig”. «Torskelus» av ulike arter må påregnes ved oppdrett. Behandling innebærer bruk av ulike kjemikalier. Ytre kystområder uten tilsig av ferskvann synes å være mindre utsatt. Viral nervevevsnekrose (VNN; sykdom forårsaket av nodavirus) ble påvist for første gang på norsk oppdrettstorsk i 2006. Også virus- og soppsykdommer kan påvirke både vill torsk og laks i fjorden. Erfaringer fra praktisk torskeoppdrett tyder på at det kan være ekstra utfordringer med parasitter knyttet til grunne lokaliteter, da det er enkelte parasitter som kan ha bunnlevende organismer som snegle som mellomvert. Torsken ser ut til å være mer rømmingsvillig enn oppdrettslaks, og den napper og sliter på nota. Resultatene viser at en stor andel av rømt oppdrettstorsk vil forlate nærområdet rundt oppdrettsanlegg i motsetning til vill lokal torsk som er mer stasjonære. Rømt oppdrettstorsk beveger seg relativt raskt og forholdsvis tilfeldig like etter rømming og sprer seg over større områder enn vill lokal torsk. Rømt torsk besøker hyppig lokale gyteområder like etter rømning. Etter rømming ser oppdrettstorsken ut til å forsvinne raskt fra anlegget, spre seg over relativt store avstander og blande seg med vill torsk. Gyting i merd er en vesensforskjellig form for spredning av genetisk materiale fra torskeoppdrett.

Bestanden av norsk kysttorsk er kraftig redusert gjennom de siste 10-15 årene ifølge oversikter fra Havforskningsinstituttet. Det samme er hevdet for Trondheimsfjordtorsken. Tre av fire store gytefelt for Trondheimsfjordtorsken ligger innenfor arealet Levanger kommune nå planlegger å åpne for akvaanlegg.

([https://www.sintef.no/globalassets/upload/fiskeri\\_og\\_havbruk/publikasjoner/rapporter/rapport\\_generell\\_endelig.pdf](https://www.sintef.no/globalassets/upload/fiskeri_og_havbruk/publikasjoner/rapporter/rapport_generell_endelig.pdf) )

Beistadsild eller Trondheimsfjordssild har gyteområde helt i nærheten av foreslått akvaområdeområdet.

I begrunnelsen for klassifisering av **Naturmangfold** som «gul» fremkommer det at næringens påstander om metoder for forhindring av rømming ikke kan bekreftes. Ut i fra foreliggende kunnskap mener vi klassifiseringen må være rød for torsk som oppdrettsart. En gjennomsnittsvurdering slik det i framlagt forslag er gjort ivareta ikke de overordnede hensynene til fjorden, selv om de trekkes fram som vesentlige.

**Naturvernforbundet mener det foreligger nok kunnskap til å fast slå at torskeoppdrett vil øke risikoen for laksebestandene. I tillegg økes risikoen for de stedegne torske- og**

## **sildeartene. Vi vil sterk anbefale at arealplanen tydelig unntar alle laksearter, ål og torsk i arealplanen.**

Som det står i begrunnelsen; *minstavstand til nasjonalt laksevassdrag er 5 km*. Vi minner om at dette er et absolutt minimum. Med tanke på verdalselvas størrelse og betydning anbefaler Naturvernforbundet at avstanden økes, av føre-var-hensyn, økes.

### Tareskog

Norsk institutt for vannforskning (NIVA) har estimert at maksimal årlig deponering i tareskog tilsvarer mengden årlig lagring av karbon i skogsjord. Dersom tareskogene hadde vært intakte, det vil si hvis de hadde fylt hele sitt naturlige utbredelsesområde, ville det gjennom de siste 40 år ha blitt lagret rundt 150 millioner tonn mer CO<sub>2</sub> i havet, hvilket viser potensialet for karbonfangst dersom tareskog får stå upåvirket. (<https://forskning.no/niva-partner-klima/tareskog-viktig-i-co2-regnskapet/781576> ) I dag er det et omfattende press på verdens tareskoger. Mer enn en tredjedel av tareskogene har vist tilbakegang de siste 50 årene. Stressorene inkluderer havoppvarming, overfiske, høsting, forurensning, påvirkning av avløpsvann som frigjøres fra fiskeoppdrett, fremmede arter og overgjødning. Langs norskekysten mot Skagerrak er 80 % av taren forsvunnet de siste 20 årene. I Norge har både stortare og sukkertare lidd alvorlige avskoginger, men har stedvis klart å reetablere seg. Likevel har vi kystområder uten nærliggende tareskog og disse er ekstremt sårbare for forurensning. Krepssdyr, børstemark og bløtdyr viser seg å være spesielt tallrike i frisk tareskog. Dersom disse forsvinner, mister man et viktig ledd i energioverføringen videre opp i næringskjeden. Taren er i tillegg avhengig av høy tetthet for å ha vellykket reproduksjon noe som gjør den sårbar.

Skarnsundet verneområde. Spesielt lokalitet 1 og 2 ligger svært nært verneområdet. Akvakultur-virksomhet i dette område kan gi innvirkning inn i verneområdet. Dette er spesielt kritisk ettersom verneområdet Skarsundet og Børgin er viktige gyteplasser for torsk og sild. Konsekvensene kan være svært alvorlige.

### **Naturvernforbundet mener konklusjonen for Naturmangfold bør være «rød».**

**Transportbehov**. Teknisk infrastruktur. Frakting av slaktet fisk vil kunne utgjøre et betydelig press på veinett og ferjekapasitet. Vei- og kaiutbygging medfører ofte nedbygging av matjord eller myr. Slike konsekvenser er overhode ikke dokumentert eller vurdert.

Å vise til at behovet for teknisk infrastruktur vil variere for ulike tiltak, for så konkludere med «grønn» konsekvens er lite tilfredsstillende. Vi mener derfor begge disse bør klassifiseres som «gul» eller rød- avhengig av hvor store inngrep som vil trengs.

### **Samlet vurdering og konklusjon:**

Skal man først referere til FNs bærekraftsmål 14 – *livet i havet*, er det viktig å ta inn over seg innholdet i dette målet. «Bevare og bruke havet og de marine ressursene på en måte som fremmer bærekraftig utvikling». Dette bærekraftmålet gir ikke noe fritt leide for oppdrettsnæringa. Reduksjon av utslipp av næringsalter trekkes for eksempel spesielt fram av FN som viktig å holde under kontroll. Er det noe akvanæringen bidrar til, så er det en enorm økning i næringsalter. Regjeringen har nylig sluttet seg til en internasjonal strategi om vern av 30 % av de marine områdene innen 2030. Det trekker også i retning tilbakeholdelse.

Jorda står, ifølge FN, overfor to store kriser; klimakrisa og naturtapkrisa. Industrielt oppdrett bidrar til tapt areal for den «ville» naturen og erfaringene viser betydelig artstap i områder med oppdrett.

Kommunen har gode muligheter til å sette strenge vilkår i en arealplan. Å henvise til uspesifiserte og vage løfter fra en næring med enkeltaktører som «har ambisjoner om å løse enkelte klima- og miljøutfordringer» fritar ikke kommen for å gjøre selvstendige vurderinger.

Selv om kommunen ikke er ansvarlig for behandling av søknader om akvakultur, vil avsatte arealer i kommunedelplan gi sterke signaler. Hvis et område avsettes til akvakulturformål, kan det søkes om etableringstillatelse etter akvakulturloven. Ettersom kommunen heller ikke benytter seg av mulighet til å begrense arter, blir alle søknader i utgangspunktet å være innenfor kommunedelplanen og kravene for å avvise økes.

Å henvise til senere utredninger, som vil bli bestilt av aktører innen akvanæringa, er ikke tilfredsstillende. Som NRK og andre har påpekt, er kvaliteten på slike oppdragsfinansierte kartlegginger svært mangelfulle. I en rapport fra Klima- og miljødepartementet, hvor også oppdrett var med, viste det seg at 57 prosent hadde manglende eller utilstrekkelig vurdering av samlet belastning i området: Brudd med forskrift om konsekvensutredning (KU) og Lov om naturmangfold §10, 71 prosent hadde manglende eller utilstrekkelig vurdering av usikkerhet. Brudd med KU-forskriften. Ingen av utredningene hadde undersøkt følgene for økosystemtjenester. Disse tjenestene er de tjenestene urørt natur selv leverer, som karbonlagring i myr og beskyttelse mot flom og erosjon. Evaluering av konsekvensutredninger etter kapittel 5 i forskrift om konsekvensutredninger (regjeringen.no).

**Naturvernforbundet mener at kommunen både kan og bør sette klare forbud mot arter som eksisterende kunnskapsnivå anser å ha stort skadeomfang, inkludert torsk.** Det vil gi tydelige signaler og hvilke anlegg som det er samfunnsmessig fornuftig å gå videre med. Uten slike begrensinger vil konfliktnivået rundt akvakultur forsterkes.

Med en fornuftig avgrensning av kommunen tillater innenfor akvakultur kan hensyn til klima, miljø og forretningsutvikling kunne balanseres på en bærekraftig måte.

### **Med vennlig hilsen**

Naturvernforbundet i Trøndelag  
v/ Magne Vågsland

Naturvernforbundet i Levanger  
v/ Gøril Aas Hustad